

مقاله پژوهشی

بررسی عوامل موثر بر آلودگی به شپش سر در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان مانه و سملقان

سید حمید حسینی^۱، رضوان رجب زاده^۲، وحید شرکاء^۳، عاطفه عوض نیا^۴، حمید رضا شرکاء^{۵*}

^۱ کارشناسی ارشد آموزش بهداشت، مرکز تحقیقات بیماریهای منتقله بوسیله ناقلین، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد اپیدمیولوژی، مرکز تحقیقات بیماریهای منتقله بوسیله ناقلین، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران
^۳ کارشناس بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران
^۴ نویسنده مسئول: بجنورد، مرکز تحقیقات بیماریهای منتقله بوسیله ناقلین دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی
 پست الکترونیک: hamidrezashoraka@yahoo.com

وصول: ۹۲/۱۲/۲۶ اصلاح: ۹۳/۲/۷ پذیرش: ۹۳/۳/۵

چکیده

زمینه و هدف: آلودگی به شپش یک مسأله اجتماعی و گریبانگیر بسیاری از جوامع بشری می باشد و از جمله معضلات بهداشتی شایع در مدارس محسوب می شود که تعیین آلودگی و شیوع آن می تواند شاخص بهداشتی خوبی از منطقه مورد بررسی باشد لذا با توجه به اهمیت مدارس بر آن شدیم تا مطالعه ای در زمینه میزان شیوع آلودگی به شپش سر در دبستان های شهرستان مانه و سملقان انجام دهیم.

مواد و روش کار: این مطالعه یک مطالعه توصیفی و تحلیلی بود که در سال ۱۳۹۲ در مدارس ابتدایی شهرستان مانه و سملقان انجام شد. ۲۵۰ نمونه به روش خوشه ای و تصادفی سیستماتیک انتخاب گردیدند. تشخیص آلودگی براساس استاندارد موجود (کتابچه راهنمای مبارزه با شپش در مدارس منتشره از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) وجود تخم زنده، نمف و یا بالغ بوده است و توسط نرم افزار SPSS ۱۶ و آزمون های آماری Frequency و کای دو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: شیوع آلودگی به شپش در سطح شهرستان مانه و سملقان در مطالعه حاضر ۱۰ درصد برآورد گردید آزمون های آماری نشان داد بین آلودگی دانش آموزان به شپش سر و جنس، محل سکونت، تعداد افراد خانوار، مرکز بهداشتی درمانی تحت پوشش، استفاده از روسری در منزل، سابقه ابتلاء قبلی به شپش سر و سابقه ابتلا به بیماری پوستی رابطه معنی داری وجود دارد.

نتیجه گیری: آلودگی به شپش سر هنوز به عنوان یک مشکل اساسی در اکثر جوامع به شمار می رود نتایج این مطالعه نشان داد پدیکولوزیس با عوامل فردی، رفتاری، فرهنگی، اجتماعی، جغرافیایی و دسترسی به خدمات بهداشتی _ درمانی ارتباط دارد.

واژه های کلیدی: دانش آموزان، شپش سر، شهرستان مانه و سملقان

مقدمه

آلودگی به شپش یک مسأله اجتماعی و گریبانگیر بسیاری از جوامع بشری می باشد و از جمله معضلات بهداشتی است که در مدارس شایع است [۱] این بیماری معمولاً از راه تماس مستقیم بین سر فرد بیمار با فرد سالم و یا استفاده از وسایل شخصی بیمار منتقل می شود [۲] بیماران مبتلا به شپش سر معمولاً دارای خارش پوست سر هستند که به نواحی پشت گردن و پشت گوش گسترش می یابد. در مبتلایان به شپش سر، وجود

لنفادنوپاتی در گره های لنفاوی پشت گوش و گردن غیرمتداول نیست [۳] شپش انگل اجباری خارجی و خون خوار جوامع انسانی است بطوریکه میلیون ها نفر بویژه کودکان بین ۵ تا ۱۴ سال در سراسر جهان مورد ابتلا به شپش گزارش شده است شیوع آلودگی شپش سر در کودکان مدارس ابتدایی کشورهای توسعه یافته ۲ تا ۱۰ درصد تخمین زده می شود. هر ساله ۶ تا ۱۲ میلیون نفر در آمریکا به شپش آلوده می شوند که هزینه های درمان و کنترل آن به ۳۶۷ میلیون دلار می رسد [۱] این حشره

جهت کنترل و پیشگیری از این بیماری ارایه دهیم و این مطالعه زمینه ای برای انجام مطالعات بعدی قرار گیرد.

روش کار

این مطالعه یک مطالعه توصیفی و تحلیلی می باشد که جامعه آماری آن را دانش آموزان مدارس ابتدایی شهرستان مانه و سملقان (شهر و روستا) در سال ۱۳۹۲ تشکیل داده است جهت نمونه گیری از روش نمونه گیری خوشه ای و تصادفی سیستماتیک استفاده گردید به منظور مقایسه وضعیت آلودگی در سطح هر مرکز بهداشتی درمانی و همچنین پراکندگی روستاها در اطراف مراکز بهداشتی درمانی و شبیه بودن وضعیت بهداشتی درمانی روستاهای هر مرکز، مراکز بهداشتی درمانی سطح شهرستان به عنوان خوشه انتخاب شدند و از ۱۳ مرکز بهداشتی درمانی سطح شهرستان ۹ مرکز به روش نمونه گیری تصادفی برای انجام مطالعه انتخاب گردیدند و براساس فراوانی دانش آموزان در سطح روستاهای هر مرکز تعداد ۲۵۰ دانش آموز به عنوان نمونه انتخاب گردیدند. معیار ورود دانش آموزان به مطالعه تحصیل دانش آموزان از ابتدای سال در مدرسه مورد بررسی می باشد جهت جمع آوری داده ها از چک لیستی که شامل مشخصات دموگرافیک همچون سن، جنس، تحصیلات و شغل والدین و محل سکونت و غیره همچنین سوالاتی مربوط به عواملی که در شیوع پدیکلوز دخیل هستند از قبیل استفاده از وسایل مشترک، دفعات استحمام در هفته، وضعیت مو و غیره با حضور کارشناس در مدارس و تکمیل چک لیست توسط والدین و از طریق مصاحبه، همچنین معاینه فرد صورت گرفت، تشخیص آلودگی براساس استاندارد موجود (کتابچه راهنمای مبارزه با شپش در مدارس منتشره از سوی معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) وجود تخم زنده، نمف و یا بالغ بوده است. موها (خصوصاً در نواحی پشت گوش و بالای گردن) در حضور نور کافی و به مدت حدود ۳ دقیقه بررسی شدند لازم به ذکر است معاینه سر دانش آموز بصورت مشاهده مستقیم سر با استفاده از ذره بین و نیز از دانش آموز مشکوک خواسته شد با شانه ریز موهای خود را روی یک کاغذ سفید شانه نماید سپس کاغذ مورد بررسی قرار خواهد گرفت و برای اطمینان از تشخیص موی سر دانش آموزان

در کودکان بسیار شایع تر از بالغین بوده و در دختران شایع تر از پسران می باشد همچنین وجود این حشره در جوامع فقیر و متراکم بیشتر است [۴] آلودگی با شپش سر نوعاً توسط معلم یا مسئول بهداشت مدرسه تشخیص داده می شود. این آلودگی می تواند بی علامت باشد یا سبب خارش پشت گردن شود. به دلیل خاراندن، عفونت های ثانویه قارچی و باکتریایی می تواند سوار شود و زردزخم ثانویه و آدنویاتی رخ دهد [۵،۱] گزش شپش باعث تزریق پروتئین های موجود در بزاق به بدن میزبان شده و اثرات سمی آن در افراد آلوده ممکن است باعث خستگی، تحریک، حالت بدبینی و احساس تنبلی شود [۶،۱] در ایران متأسفانه این بیماری به دلایلی مانند افزایش بی رویه جمعیت، کوچ روستاییان به شهر، حاشیه نشینی، ایجاد شهرک های اقماری با حداقل امکانات بهداشتی، رفاهی به عنوان یک معضل بهداشتی در کنار سایر بیماری های واگیر در پاره ای از مناطق، در حال بروز و خودنمایی است [۷] در مطالعه خانم افشاری و همکاران که جهت بررسی آلودگی به شپش سر در شهر رباط کریم انجام شد نتایج نشان داد که ۱/۲۵ درصد از دانش آموزان مورد بررسی مبتلا به شپش سر بودند [۴]. در مطالعه دیگری که توسط آقای نوروزی در استان قم به منظور برآورد شیوع شپش سر و عوامل موثر بر آن در دانش آموزان مدارس ابتدایی دخترانه مناطق روستایی صورت گرفت میزان آلودگی ۱۳/۳ درصد محاسبه گردید [۱] در مطالعه ای که در ترکیه نیز صورت گرفته نتایج نشان داد که میزان شیوع آلودگی به شپش ۱۰/۹ درصد بوده است [۸] حال با توجه به این که آلودگی به شپش را بیشتر می تواند در گروه های سنی ۶-۱۱ سال (مقطع دبستان) و منطق با جمعیت بالا دید. و از آنجا که آلودگی به شپش نشانه عدم رعایت حداقل بهداشت فردی و اجتماعی است، تعیین آلودگی و شیوع آن می تواند شاخص بهداشت خوبی از منطقه مورد بررسی باشد لذا با توجه به اهمیت مدارس به عنوان مکان پر جمعیت در انتقال این آلودگی و همچنین سهل الوصول ترین مکان جهت ارائه آموزش لازم و رفع آلودگی بر آن شدیم تا مطالعه ای در زمینه میزان شیوع آلودگی به شپش سر دبستان های شهرستان مانه و سملقان انجام دهیم تا بتوانیم اطلاعات لازم به مسولین

بین استفاده از روسری در منزل، سابقه ابتلاء قبلی به شپش سر و سابقه ابتلا به بیماری پوستی رابطه معنی داری وجود دارد (جدول ۲) و همچنین بین آلودگی دانش آموزان به شپش سر و جنس، تعداد افراد خانوار، مرکز بهداشتی درمانی تحت پوشش رابطه معنی داری وجود دارد اما عواملی مانند سن، پایه تحصیلی، شغل پدر، شغل مادر، وجود مربی بهداشت در مدرسه، وجود حمام در منزل، کوتاهی و بلندی مو، نوع مو، استحمام با کمک بزرگترها، استفاده از مقنعه در مدرسه برای دانش آموزان دختر، دفعات استحمام در هفته و در ماه، تعداد اتاق، منطقه سکونت استفاده از حوله بالش و شانه مشترک رابطه معنی دار آماری وجود ندارد. بیشترین میزان شیوع بیماری در جمعیت تحت پوشش مرکز کهنه جلگه (۱۰ نفر، ۴۰٪ افراد مبتلا) و پس از آن آشخانه (۸ نفر، ۳۲٪ افراد مبتلا) می باشد (شکل ۱).

میزان شیوع آلودگی به شپش سر که از نتایج این مطالعه حاصل شد ۱۰ درصد در سطح شهرستان می باشد متأسفانه تا کنون در سطح این شهرستان مطالعه ای به منظور برآورد و تعیین شیوع این بیماری صورت نگرفته است تا روند بیماری در سطح شهرستان مطالعه و بررسی گردد میزان شیوع در مطالعه انجام شده در اتریش ۸/۹ [۹] در مطالعه ترکیه ۱۰/۲ درصد [۱۰] در مطالعه رباط کریم در ایران ۱/۲۵ درصد [۴] و در مطالعه انجام شده در مدارس ابتدایی دخترانه شهر قم ۷/۶ درصد بوده است [۷]. با وجود اینکه به نظر می رسد میزان آلودگی با سطح تحصیلات والدین رابطه معکوس دارد و احتمالاً افزایش سطح آگاهی والدین در پیشگیری و درمان سریع آلودگی مؤثر است همانند مطالعه ثقفی پور در این مطالعه نیز ارتباط معنی داری بین میزان آلودگی، سطح تحصیلات و شغل والدین مشاهده نشد. احتمال می رود والدین با تحصیلات بالا نیز به دلایلی مانند مشغله کاری و یا تحصیلات غیرمرتبط با دانش پزشکی و بهداشت در زمینه پیشگیری و کنترل بیماری در فرزندان در سطح سایر والدین باشند همچنین بین سابقه قبلی ابتلا به شپش و آلودگی کنونی به شپش سر، ارتباط معنی داری وجود داشت که دلیل این امر نیز می تواند باقی ماندن تعدادی از تخم شپش ها از قبل باشد و یا اینکه منبع انتقال

برداشت گردید و در آزمایشگاه زیر میکروسکوپ مورد بررسی قرار گرفت. تمامی اطلاعات بدست آمده از دانش آموزان در فرایند این مطالعه به صورت محرمانه باقی مانده و دانش آموزانی که آلوده بودند جهت درمان به مربی بهداشت معرفی گردیدند. پس از تکمیل چک لیست داده ها وارد سیستم شده و در نهایت توسط نرم افزار ۱۶ SPSS و آزمون های آماری Frequency و کای دو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها

در این مطالعه ۱۳۰ دانش آموز دختر و ۱۲۰ دانش آموز پسر مورد بررسی قرار گرفتند شیوع آلودگی به شپش در سطح شهرستان مانده و سملقان در مطالعه حاضر ۱۰ درصد برآورد گردید. میانگین سنی دانش آموزان ۹/۴۸ سال بود و همچنین میانگین بعد خانوار دانش آموزان مورد بررسی ۵/۱۲ نفر می باشد.

۱۵/۴ درصد دختران و ۴/۲ درصد پسران به این انگل آلوده بودند. در بین افراد آلوده ۹/۶٪ تنها آلوده به رشک بوده اند و ۲ نفر (۰/۰۴٪) به رشک و شپش به صورت همزمان آلوده بوده اند ۸/۴٪ از دانش آموزان مورد بررسی سابقه ابتلا قبلی به بیماری شپش سر را داشته اند تحصیلات پدر ۳۸/۴٪ از دانش آموزان ابتدایی و مادران ۳۱/۲٪ از دانش آموزان بیسواد بوده اند شغل پدر بیشتر دانش آموزان مورد بررسی کشاورز (۳۰٪) و پس از آن کارگر (۲۳/۲٪) بوده است. و مادر ۹۰٪ دانش آموزان دار و تنها ۱۰٪ شاغل بوده اند خانواده ۶۰٪ دانش آموزان مورد بررسی در ۳ تا ۴ اتاق زندگی می نمودند، بعد خانوار ۳۰/۸٪ از دانش آموزان ۴ نفر می باشد و ۵۵/۲٪ از دانش آموزان یک بار در هفته حمام می رفتند و ۸۳/۶٪ در منزل حمام دارند در زمینه استفاده مشترک از وسایل ۴۹/۲٪ از دانش آموزان از حوله مشترک و ۴۱/۶٪ از دانش آموزان از شانه مشترک استفاده می نمودند و ۳۸/۴٪ از دانش آموزان حداقل یک بار در روز موهای خود را شانه می زنند و طول موی ۴۲/۴٪ دانش آموزان متوسط می باشد و ۵۳/۲٪ دانش آموزان بدون کمک والدین و بزرگترها استحمام می نمایند همچنین با توجه به بررسی به عمل آمده فقط ۳۲ درصد مدارس مورد بررسی دارای مربی بهداشت بودند (جدول ۱) آزمون های آماری نشان داد

جدول ۱: اطلاعات دموگرافیک افراد تحت مطالعه

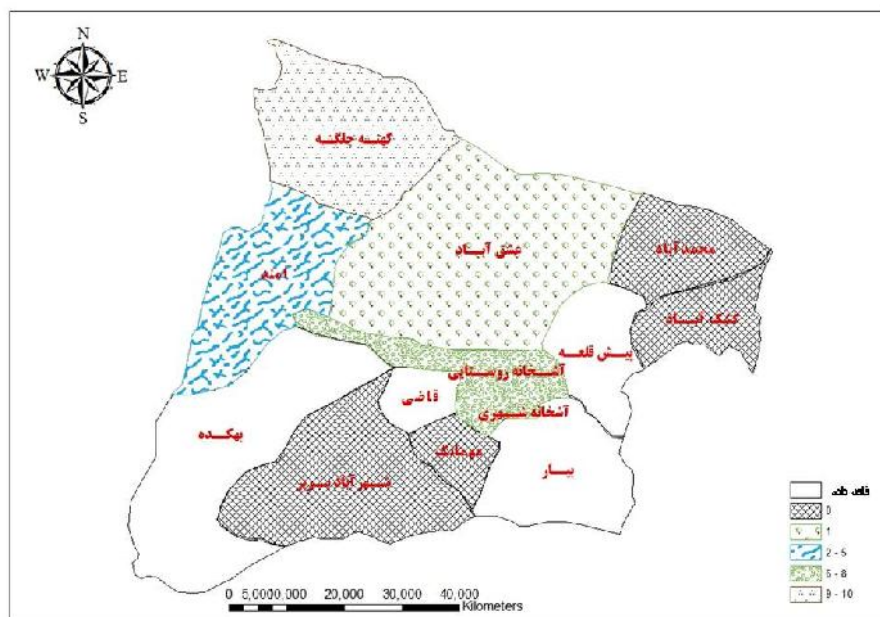
متغیر	طبقه بندی	(در صد) تعداد	
شغل مادر	شاغل	۲۵(۱۰)	
	خانه دار	۲۲۵ (۹۰)	
	تحصیلات پدر	بیسواد	۳۹(۱۵/۶)
		ابتدایی	۵۰(۳۸/۴)
		راهنمایی	۵۲(۱۹/۶)
		دبیرستان	۵۳(۹/۲)
	شغل پدر	دیپلم	۱۹(۸/۴)
		تحصیلات دانشگاهی	۳۷(۸/۸)
کارمند		۲۷(۱۰/۸)	
طول مو	کارگر	۵۸(۲۳/۲)	
	کشاورز	۷۵(۳۰)	
	دامدار	۱۲(۴/۸)	
	آزاد	۵۵(۲۲)	
	بیکار	۴(۱/۶)	
	سایر	۱۹(۷/۶)	
	کوتاه	۸۸ (۳۵/۲)	
	متوسط	۱۰۶ (۴۲/۴)	
	بلند	۵۶ (۲۲/۴)	
	ابتلای قبلی به شپش	بلی	۲۱ (۸/۴)
خیر		۲۲۹ (۹۱/۶)	
وضعیت ابتلا به بیماری	سالم	۲۲۵(۹۰)	
	آلوده به رشک	۲۳(۹/۶)	
	آلوده به رشک و شپش	۲(۰/۰۴)	

جدول ۲: تعیین رابطه بین وضعیت ابتلا و برخی از عوامل موثر در دانش آموزان مورد بررسی

متغیر	بلی	خیر	جمع کل	P- value
وضعیت ابتلا و استفاده از روسری در منزل	سالم	۶۷	۱۱۰	۰/۰۱
	آلوده	۶	۲۰	
وضعیت ابتلا و سابقه ابتلای قبلی به پدیکلوزیس	سالم	۲۱۶	۲۲۵	۰/۰۰۱
	آلوده	۱۳	۲۵	
وضعیت ابتلا و سابقه ابتلای قبلی به بیماری پوستی	سالم	۲۱۵	۲۲۵	۰/۰۰۲
	آلوده	۲۰	۲۵	

جدول ۳: تعیین رابطه بین وضعیت ابتلا و بخش محل سکونت در دانش آموزان مورد بررسی

وضعیت ابتلا	بخش محل سکونت			
	مانه	مرکزی	سملقان	جمع کل
سالم	۵۱	۱۱۹	۵۵	۲۲۵
آلوده	۱۲	۱۳	۰	۲۵
جمع کل	۶۳	۱۳۲	۵۵	۲۵۰

شکل ۱: توزیع فراوانی دانش آموزان مبتلا به شپش سر برحسب مرکز بهداشتی درمانی تحت پوشش

محسوب می شود در مطالعه انجام شده در نیجریه میزان شیوع عمری این بیماری ۷۴ درصد می باشد [۱۱]. در پژوهش حاضر، همانند مطالعه مدرسی در شهر تنکابن وجود مری بهداشت تاثیر معناداری بر کاهش شیوع آلودگی در مدارس ابتدایی شهرستان نداشته است [۵] اکثر مدارس دولتی فاقد مری بهداشت بودند و در سایر مدارس نیز، چند مدرسه بطور همزمان، تحت پوشش تنها یک مری بهداشت قرار داشتند که این نحوه استقرار مری بهداشت، باعث کاهش دقت، افزایش فاصله

بیماری هنوز در اطرافیان و خانواده فرد وجود داشته است، که نیاز به درمان دسته جمعی دارد به نظر می رسد هر اندازه جمعیت خانوارها زیاد باشد والدین کمتر می توانند به وضع بهداشتی - درمانی آنها رسیدگی کنند. در نتیجه انتظار می رود در خانواده های پرجمعیت تماس نزدیک بین افراد و به تبع آن میزان آلودگی بیشتر باشد. میزان شیوع عمری این بیماری در این مطالعه ۰/۸ درصد می باشد که در مقایسه با کشور نیجریه که مسلماً وضعیت اقتصادی و اجتماعی پایین تری دارد شیوع کمتری

باعث اقدامات موثر در پیشگیری و درمان سریع آلودگی می شود [۱۵]. در مطالعه حاضر شیوع آلودگی به شپش در سنین مختلف تفاوت چندانی نداشته است و با توجه به آزمون آماری کای دو نیز ارتباط معنی داری بین شیوع پدیکلوزیس و سن دانش آموزان مشاهده نشد در مطالعه ذبیحی و همکاران در شهر بایل نیز چنین نتایجی بدست آمد [۱۶] هر چند برخی از مطالعاتی که در این زمینه انجام شده بیانگر آن هستند که با افزایش سن کودکان درصد شیوع آلودگی به شپش بیشتر شده است [۱۷]. در خصوص تعداد فرزندان خانواده که با وضعیت اقتصادی، اجتماعی خانواده مرتبط می باشد نتایج این تحقیق نشان داد که هر چه تعداد فرزندان خانواده بیشتر باشد، تعداد مبتلایان به شپش سر نیز بیشتر می باشد در مطالعه مشابه انجام شده توسط ذبیحی و همکاران نیز میزان موارد ابتلا به شپش با افزایش تعداد فرزندان خانواده افزایش را نشان داده است [۱۶]. طبق نتایج این مطالعه میزان شیوع بیماری در بخشهای مختلف شهرستان متفاوت می باشد بخش سملقان که دارای روستاهای با امکانات بهداشتی و رفاهی بیشتر دارای درآمد بیشتر و به مرکز شهرستان نزدیک تر می باشد میزان شیوع آلودگی صفر می باشد اما بخشهای مانه و مرکزی که دارای روستاهای مرزی و با امکانات بهداشتی کمتر و فاصله بیشتر تا مرکز شهرستان می باشد میزان شیوع آلودگی بیشتر است.

نتیجه گیری

آلودگی به شپش سر هنوز به عنوان یک مشکل اساسی در اکثر جوامع به شمار می رود نتایج این مطالعه نشان داد پدیکولوزیس با عوامل فردی، رفتاری، فرهنگی-اجتماعی، جغرافیایی و دسترسی به خدمات بهداشتی-درمانی و غیره ارتباط دارد.

تشکر و قدردانی

این تحقیق حاصل طرح تحقیقاتی مصوب مرکز تحقیقات بیماریهای منتقله بوسیله ناقلین دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی با کد ۹۲/پ/۶۶۳ می باشد که بدینوسیله از مسولین محترم دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی و آموزش و پرورش شهرستان مانه و سملقان که ما را در انجام این طرح یاری نمودند تقدیر و تشکر می نمایم.

غربالگری ها و تاخیر در شناسایی موارد جدید آلودگی به شپش سر می شدند که این امر به انتشار آلودگی دامن می زند. درمان ناکامل و عدم پیگیری منظم بر موارد آلوده و عدم آموزش مناسب به افراد مبتلا و کمبود توان مالی دانش آموزان، مانع از درمان زودهنگام و سبب گسترش آلودگی می گردد. در اکثر مطالعات داخلی و خارجی، آلودگی به شپش سر با جنسیت ارتباط داشته و در دختران بیش از پسران مشاهده شد [۱، ۱۰، ۱۲، ۱۳]. در بررسی حاضر هم شیوع آلودگی به این انگل در دانش آموزان دختر بیشتر از پسر مشاهده گردید و آزمون آماری نیز اختلاف معنی داری را نشان داد. به نظر البشتاوی و حسنا [۱۴] پوشش سر دختران می تواند باعث کاهش تماس موی سر دختران و کاهش انتقال شپش سر گردد. اما نتایج این مطالعه نشان می دهد که پوشش سر در دختران با وجود آلودگی به پدیکلوزیس رابطه دارد و می توان گفت پوشاندن موی دختران با مقنعه و روسری باعث عدم تشخیص به موقع و گسترش آلودگی می شود. در این مطالعه بر خلاف مطالعه رفیعی و همکاران ارتباط معنی داری بین وجود حمام فعال در منزل با میزان شیوع آلودگی مشاهده نگردید. به نظر ایشان هر چه وضعیت بهداشتی فرد بهتر باشد، آلودگی کمتر خواهد بود، لذا وجود حمام در منزل در کاهش آلودگی موثر است. وجود حمام فعال باعث افزایش دفعات استحمام فرد در هفته شده و در نتیجه استحمام مرتب می تواند باعث عدم ابتلاء و حتی الامکان کاهش آلودگی شود [۱۵] هر چند در این مطالعه بین تعداد دفعات حمام رفتن و میزان آلودگی رابطه معنی داری مشاهده نگردید اما با توجه به اینکه بیشتر موارد آلوده متعلق به روستاهای مرزی و فاقد امکانات بهداشتی و آب بهداشتی می باشد می توان نتیجه گرفت که حمام رفتن و داشتن فرهنگ استحمام که متاسفانه در بعضی از مناطق شهرستان کمرنگ می باشد تاثیر بسزایی در کنترل آلودگی دارد. در این مطالعه بین شغل پدر و مادر و آلودگی به شپش سر ارتباط معنی داری مشاهده نشد اما در مطالعه رفیعی و همکاران بین آلودگی دانش آموزان و شغل مادر ارتباط معنی دار مشاهده شد. و به عقیده ایشان دلیل این امر بالا بودن سطح اقتصادی، فرهنگی و آگاهی خانواده می باشد که

References

- Noroozi M, Saghafipour A, Akbari A, Khajat P, Khadem Maboodi A, The prevalence of pediculosis capitis and its associated risk factors in primary schools of girls in rural district, Journal of Shahrekord University of Medical Sciences 2013;15(2):43-52[Persian].
- Vahabi A, Shemshad K, Sayyadi M, Biglarian A, Vahabi B, Sayyad S, "et al", Prevalence and risk factors of *Pediculus (humanus) capitis* (Anoplura: Pediculidae), in primary schools in Sanandaj City, Kurdistan Province, Iran, Trop Biomed, 2012;29(2):207-11[Persian].
- Doroodgar A, Sadr F, Sayyah M, Doroodgar M, Tashakkor Z, Doroodgar M, Prevalence and associated factors of head lice infestation among primary schoolchildren in city of Aran and Bidgol (Esfahan Province, Iran), 2008, Payesh. 4, 2011.
- Afshari A, Gholami M, Hagh- verdi T, Haj-Bagheri S, Study of Prevalence of Head Lice Infestation in Female Students in Primary Schools in Robat Karim County During 2008-2009 Years, Toloobehdasht, 2013;12(2):102-1[Persian].
- Modarresi M, Mansoori Ghiasi M, Modarresi M, Marefat A, The Prevalence of Head lice Infestation among Primary School Children in Tonekabon, Iran, 2013[Persian].
- Moradi AR, Bathaii SJ, Shojaeian M, Neshani A, Rahimi M, Mostafavi E, Outbreak of pediculosis capitis in students of Bahar in Hamedan province, Dermatology and Cosmetic. 2012; (3),1 2012[Persian].
- Saghafipour A, Akbari A, Norouzi M, the epidemiology of pediculus is humanus capitis infestation and effective factors in elementary schools of Qom province girls 2010 Qom,Iran, Qom university of medical sciences journal 2012;6 (3) [Persian].
- Cetinkaya U, Hamamci B, Delice S, Ercal BD, Gucuyetmez S, Yazar S, "et al", The prevalence of *Pediculus humanus capitis* in two primary schools of Hacilar, Kayseri, Turkiye Parazitol Derg. 2011;35(3):151-3.
- Willems S, Lapeere H, Haedens N, Pasteels I, Naeyaert JM, De Maeseneer J, The importance of socio-economic status and individual characteristics on the prevalence of head lice in schoolchildren, Eur J Dermatol 2005;15(5):387-92.
- Degerli S, Malatyali E, Mumcuoglu KY, Head lice prevalence and associated factors in two boarding schools in Sivas, Turkiye Parazitol Derg. 2013;37(1):32-5.
- Heukelbach J, Ugbomoiko US, Knowledge, attitudes and practices regarding head lice infestations in rural Nigeria, J Infect Dev Ctries. 2011;5(9):652-7.
- Ahmad A, Khan V, Badola S, Arya G, Bansal N, Saxena AK, Population characteristics and the nature of egg shells of two Phthirapteran species parasitizing Indian cattle egrets, J Insect Sci. 2010;10:163.
- Rukke BA, Birkemoe T, Soleng A, Lindstedt HH, Ottesen P, Head lice prevalence among households in Norway: importance of spatial variables and individual and household characteristics, Parasitology, 2011;138(10):1296-304.
- Albashtawy A, F H, Pediculosis capitis among primary-school children in Mafraq Governorate, Jordan, Eastern Mediterranean Health Journal, 2012
- Rafie A, Kasiri H, Mohammadi Z, Haghighizade M, Pediculosis capitis and its associated factors in girl primary school children in Ahvaz City in 2005-2006, Iranian Journal of Infectious Diseases and Tropical Medicine 2009;45:41-5[Persian].
- Zabihi A, Jafarian Amiri SR, Rezvani SM, Bijani A, A study on prevalence of Pediculosis in the primary school students of Babol, 2003-04, JBUMS, 2005;7[Persian].
- Downs AM, Staford KA, Stewart GH, GC C, Factors that may be influencing the prevalence of head lice in British schoolchildren, Pediatric Dermatol 2000;17(1):72-4.

Original Article

Prevalence of Pediculosis and its related factors among primary school students in Maneh-va Semelghan district

Hosseini SH¹, Rajabzadeh R², Shoraka V³, Avaznia A³, Shoraka HR^{2*}

¹M.Sc of Health Science, Vector-borne Diseases Research Center, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran.

²Student Of Epidemiology (M.Sc) of Health Science Vector-borne Diseases Research Center, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran.

³B.Sc of North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran.

*Corresponding Author:
Vector-borne Diseases
Research Center, North
Khorasan University of
Medical Sciences, Bojnurd,
Iran.
Email:
hamidrezashoraka@yahoo.com

Abstract

Background & Objectives: Pediculosis is one of the common social and health problems among human population that is very prominent among students. Determination of presence and prevalence of Pediculosis could be a good health indicator in each area. Given that the importance of this health problem among students, we aimed to study the prevalence of head lice (*Pediculosiscapitis*) at primary schools of Maneh-va- Semelghan district.

Material and Methods: In this descriptive analytic study data were gathered using a checklist consists of demographic characteristics such as age, gender, school grade, parents' occupation and habitual area. Statistical tests as t-student and chi square was used to analyze data. All data analysis was done using SPSS version 16.

Results: There was statistical significant relationship between gender, number of family members, habitual area, the related health center, using scarf at home, and the previous history of Pediculosis with the present involvement with Pediculosis.

Conclusion: Pediculosis infestation is still an important health problem in most communities. The result of this study showed the relationship between the prevalence of Pediculosis with different factors such as individual, behavioral, socio-cultural, geographical, and availability to health services. Precise policy making and health education could help to prevent this health problem.

Key words: students, Pediculosis, Maneh-va Semelghan

Submitted: 17 Mar 2014

Revised: 27 Apr 2014

Accepted: 26 May 2014